

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kirjaamo

Viite OKM022:00/2015

Asia Ehdotus museopoliittiseksi ohjelmaksi

Lausunto työryhmän ehdotukseen museopoliittiseksi ohjelmaksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmän ehdotukseen museopoliittiseksi ohjelmaksi. Lausunnossa esitämme huomiomme Vantaan kaupunginmuseon näkökulmasta.

Museoalan visio ja arvot

Museoalan visio 2030 on varsin rohkea (Suomessa on vuonna 2030 Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat). Sen saavuttamiseksi tarvitaan todella suurta panostusta, johon ei ohjelma kuitenkaan osoita resursseja.

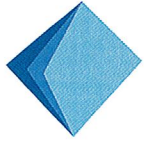
Johdannossa ei määritellä kaupunginmuseoiden roolia nykyjärjestelmässä lainkaan. Yleisesti ohjelmassa myös taidemuseoiden ja erikoismuseoiden toimintaa on käsitelty niukasti. Museoalan arvoissa todetaan, että kulttuuriperintö kuuluu kaikille ja on yhdenvertaisesti saavutettavissa ja että museoilla on vahva rooli moniäänisen ja kulttuurisesti moninaisen yhteiskunnan tukemisessa ja kehittämisessä. Tavoitetilaksi on kirjattu, että museoista tulee aloitteen tekijöitä ja osallistujia ajankohtaisissa keskusteluissa, jotka toimivat rohkean ja avoimen vuorovaikutuksen foorumeina. Tähän toivoisimme lisäystä: ”oman asiantuntijuutensa alalla”. Museon osallistumista keskusteluun on syytä painottaa asiantuntijuudella, näin museot säilyvät jatkossakin uskottavina foorumeina ja keskustelun aloittajina.

Tavoitetilassa määritellään myös, että museoiden työ tähtää sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin lisääntymiseen. Näin varmasti usein tapahtuukin, esim. talousvaikutukset kulttuurimatkaillen saralla, mutta ovatko ne museoiden tärkeimpiä tavoitteita.

Vapaaehtoisminta ja yhteistyö yleisön kanssa tuovat lisäarvoa museotoimintaan, mutta vaativat museoilta myös resursseja avustavan työvoiman ohjaamisessa. Tämä voisi tulla esiin myös tekstissä: ”Vapaaehtoishajelmien käynnistäminen on lähitulevaisuudessa tärkeä painopiste yhä useammassa museoissa ja siihen pitää ohjata tarvittavat resurssit.”

Kokoelmat

Yhteiset kokoelmakeskukset tuovat varmasti säästöjä eteläisessä Suomessa. Muualla Suomessa pitkät välimatkat aiheuttavat ongelmia kokoelmien keskittämiseen. Kokoelmien säilyttäminen ja esittäminen on riippuvaista hyvin toimivasta kokoelmanhallintaohjelmasta. Olisi hyvä selvittää, onko mahdollista kehittää yhtenäinen ja kohtuuhintainen ohjelma koko maalle. Tällä hetkellä käytössä on useita erilaisia kokoelmanhallintaohjelmia.

Digitointi

Yleisesti ottaen digitointi saa ohjelmassa ison painoarvon, vaikka se on ollut käynnissä jo vuosia. Kokoelmien digitointiin yhteydessä olisi hyvä esittää suunnitelma, miten tekijänoikeus- ja henkilötietolakeja käytännössä tullaan toteuttamaan. Esim. tuleva tietosuojalain muutos olisi hyvä käsitellä tässä, koska tulossa on ilmeisesti muistioorganisaatioiden sisältöihin ja toimintamuotoihin todella kovalla tavalla kohdistuva laki. Lait koskevat tietojen säilyttämisen lisäksi erityisesti tietojen avointa jakelua ja/tai myyntiä, johon museot panostavat yhä enemmän ja jota uusi tietosuojalaki tulee rajoittamaan monin tavoin, jos laki hyväksytään esitetyssä muodossa.

Alueelliset vastuuseut

Vastuuseutujen tehtäväalueet jäävät ohjelmassa tulkinnanvaraisiksi. Tehtävät edellyttävät toiminta-alueen hyvää tuntemusta ja toimivaa yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Jos yksiköt kasvavat liian isoiksi ja sijaitsevat kaukana kentän muista toimijoista, tulos ei voi olla toimiva. Vantaan kaupunginmuseo on tehnyt sopimuksen Museoviraston ja Keski-Uudenmaan maakuntamuseon kanssa työnjaosta ja yhteistoiminnasta kulttuuriympäristön vaalimisessa. Sopimuksen mukaan Vantaan kaupunginmuseo vastaa kulttuuriympäristöasioissa viranomaistehtävistä Vantaan kaupungin alueella. Espoon kaupunginmuseolla on samanlainen sopimus. Vantaan kaupunginmuseon näkökulmasta on koettu voimavarana läheiset suhteet kaupungin maankäyttöön ja muihin toimijoihin sekä toiminta-alueen hyvä tuntemus. Vaarana on, että asiantuntemus heikkenee, jos viranomaiset siirretään isoon yksikköön kauemmaksi paikallisesta suunnittelusta.

Rahoituksen osalta vastuuta ei pitäisi siirtää valtiolta kuntien vapaaehtoiisiin sopimuksiin perustuvaksi. Valtion tulee varata määrärahat vastuuseutujen toiminnalle koko maan kattaan.

Rahoitus ja taloudellisen vaikutukset

Museoiden toiminnan rahoitus tulee tulevaisuudessakin nojaamaan julkiseen rahoitukseen. Vaikka museot lisäävät innovatiivisia rahoitusmuotoja, ne eivät tule riittämään toiminnan ylläpitoon. Omatoiminen tuotto on hyvä lisä toimintakustannuksiin, mutta ei tulle olemaan toiminnan pääkustantaja. Ulkopuolisen rahoituksen saaminen verovapaaksi lahjoittajalle on hyvä päämäärä.

Henkilötyövuosien määrä on toimiva peruskriteeri valtiosuoksia jaettaessa, mutta myös museoiden tarjoamien asiantuntijapalveluiden määrä on hyvä lisäkriteeri, ja tulee tilastoida.

Museolain uudistaminen

Työryhmän esityksessä on tuotu hyvin esiin nykyaikaisen ammatillisen museotoiminnan vaatimukset. Erityisesti kannattaa painottaa EU:n tietuoja-asetuksen tuomien rajoitusten vaara museotoiminnalle ja erityisesti avoimelle tiedonjakamiselle. Museolain kautta pitää pystyä antamaan takuu siitä, että henkilötietoja voidaan edelleenkin kerätä, tallentaa ja käyttää tutkimuksessa ja julkaisuissa.

Vantaa 28.6.2017

Vantaan kaupunginmuseo

Leena Hiltula

Museonjohtaja

